

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο Ι

Θα ήταν λάθος να πιστέψουμε ότι τα κρούσματα ληστειών, που σημειώθηκαν τον τελευταίο καιρό, είναι τυχαία και σαν φαινόμενα παροδικά. Είναι χαρακτηριστικό ότι βαθμιαία αλλάζει η τυπική εικόνα της ελληνικής εγκληματικότητας με μια συνεχή τάση ενίσχυσης του στοιχείου της βίαιης αδικοπραγίας. Τη θέση του μικρολοποδύτη, του απατεώνα παίρνουν στοιχεία, που λειτουργούν με οπλισμένο χέρι. Πρόκειται για μια μετατόπιση που οπωσδήποτε έχει τη σημασία της και πρέπει να ερμηνευτεί ιδιαίτερα το θέμα της κάθετης αύξησης της εγκληματικότητας των εφήβων και των νέων ανθρώπων γενικότερα.

Τίθεται λοιπόν ένα τεράστιο γιατί; Βγήκαν ξαφνικά τα κακά ένστικτα των ανθρώπων στην επιφάνεια ή για κάποιο μυστηριώδη λόγο είναι πιο κακοί από ό,τι ήταν στο παρελθόν; Και γιατί τώρα και όχι πριν; Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στη συμπεριφορά των νεαρών παραβατών διαπιστώνεται ένα στοιχείο της μορφής «όλα ή τίποτα» και μια διάθεση μη υπολογισμού των συνεπειών που φτάνει στα όρια της αυτοκαταστροφής. Τι σημαίνουν όλα αυτά αν όχι ότι νοσεί βαθύτατα το κοινωνικό σώμα που παράγει τον τύπο αυτού του ανθρώπου χωρίς οίκτο και ελπίδα που λειτουργεί εγκληματικά; Τώρα πια που η επιστήμη έχει διευκρινίσει το θέμα ξέρουμε ότι η κατηγορία των «εκ γενετής εγκληματιών», των εγκληματικών «φύσεων» είναι οριακή, είμαστε απόλυτα σε θέση και να αντιληφθούμε ότι κάθε μορφής αντικοινωνική συμπεριφορά ξεκινά από κοινωνικά αίτια. Εγκληματώ μεταφράζεται φέρομαι εχθρικά και επιθετικά απέναντι σ' ένα περιβάλλον, το οποίο εισπράττω σαν εχθρικό και επιθετικό.

Πού όμως εντοπίζονται οι αιτίες της παθογένειας, οι νοσογόνες εστίες; Ο Γερμανός ψυχοκοινωνιολόγος Μίτσερλιχ κάνει λόγο για το «άξενο» των πόλεων. Χρονική πίεση, συνύπαρξη μεγάλου αριθμού ανθρώπων σε περιορισμένο χρόνο, αδυναμία γαλήνης και ιδιαίτερα για τους νέους, αδυναμία οργανικής εκτόνωσης μέσα στο φυσικό περιβάλλον, που επιτείνει το άγχος και την αίσθηση αδιεξόδου, το οποίο δημιουργούν όλοι οι προηγούμενοι παράγοντες. Κατά τη γνώμη μου η ερμηνεία αυτή είναι έντονα ψυχολογιστική, μένει στο επιφανόμενο, δεν αγγίζει την καρδιά του προβλήματος. Ένα περιβάλλον ασυμπαθές, δυσάρεστο, ενοχλητικό μπορεί να λειτουργήσει σαν επιταχυντικός συντελεστής, στην εκδήλωση μιας αντικοινωνικής συμπεριφοράς, αλλά δεν μπορεί να εξηγήσει τους λόγους της γέννησης της, να φτάσει στις ρίζες του κακού.

Παράλληλα, πολλοί νέοι άνθρωποι πιστεύουν ότι η κοινωνία αρνείται την απόκτηση αγαθών, που η ίδια τους έχει μάθει να θεωρούν ζωτικής σημασίας. Δεν μπορούν να τα αποκτήσουν νόμιμα, προσπαθούν με κάθε μέσο να τα αποκτήσουν παράνομα. Εκεί βρίσκεται το κλειδί της ερμηνείας της ραγδαίας αύξησης της εγκληματικότητας στις χώρες του ώριμου καπιταλισμού. Σε κοινωνικές διαμορφώσεις όπου το πρότυπο της επιτυχίας συνδυάζεται με το ιδεώδες της αχαλίνωτης απόκτησης των πραγμάτων και το ιδεώδες αυτό γίνεται πάθος με τα μαστίγια της διαφήμισης, μεγάλες κατηγορίες ανθρώπων χάνουν τελείως τον προσανατολισμό τους και περνάνε στην περιοχή της αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Η έννοια της κοινωνικής αδικίας για τους ανθρώπους αυτούς που έχουν γίνει άκριτοι κάτω από την επιρροή των μέσων μαζικής προπαγάνδας και διαφήμισης προσωποποιείται, δεν παίρνει πολιτική διάσταση.

Ειδικότερα, δεν είναι διεκδίκηση βελτίωσης των όρων διαβίωσης, ούτε αίτημα δίκαιης κατανομής του εθνικού πλούτου. Είναι προσπάθεια περάσματος στην τάξη εκείνων «που τα έχουν»

με παράνομους τρόπους μέσα σε μια κοινωνία, που τα αξιοκρατικά μεγέθη έχουν υποκατασταθεί από υλιστικά οράματα επιτυχίας και ευτυχίας. Ο νέος άνθρωπος σήμερα που δεν πολιτικοποιείται μένει έκθετος κι απροστάτευτος σ' αυτόν τον φοβερό διαφημιστικό καταϊγισμό, που του αυξάνει πρόωρα και στο έπακρο την ανάγκη να αποκτήσει τα μέσα της «ευτυχίας». Πρόκειται για μια ανάγκη που, όταν δεν ικανοποιείται ο «κατασκευασμένος» σ' αυτό το μοντέλο, άνθρωπος αισθάνεται παραπεταμένος.

Εκεί λοιπόν πρέπει να αναζητήσουμε τους λόγους της αύξησης της νεανικής εγκληματικότητας. Σε μια κοινωνία όπου συστηματικά καλλιεργείται η άποψη ότι η ευτυχία αγοράζεται, προάγεται και «παράγεται» μαζικά το έγκλημα. Και όταν η κοινωνία λειτουργεί σ' αυτό το επίπεδο δεν αρκούν ούτε οικογενειακές νουθετήσεις, ούτε ιεραποστολικά κηρύγματα, ούτε οι παρεμβάσεις ψυχολόγων και ψυχιάτρων. Απαιτείται να γίνουν ριζικές αξιολογικές ανατοποθετήσεις στη ζωή μας, που φυσικά δεν είναι δυνατές πριν να προηγηθεί μια βαθύτατη αλλαγή των κοινωνικών δομών.

B. Φίλιας

«Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις»

Κείμενο II

Ο σχολικός θεσμός και οι άνθρωποι που εργάζονται σε αυτόν, βρίσκονται σήμερα παγιδευμένοι σε πολλαπλές κοινωνικές αντιφάσεις: μετάδοση ανθρωπιστικών αρχών και προσαρμογή στην αγριότητα της οικονομικής αγοράς, ισότητα όλων και επιλεκτική προαγωγή των άριστων, έξαρση ρατσιστικών αντιλήψεων και ένταξη των παιδιών των μεταναστών, άσκηση αυστηρής εξουσίας και συναινετικός διάλογος κ.λπ. Ίσως γι' αυτό οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν αδυναμία να αντιμετωπίσουν φαινόμενα σχολικής βίας. Δεν έχουν ούτε τα πραγματικά ούτε τα συμβολικά ερείσματα για να το πράξουν.

Μπροστά σε αυτά τα ουσιαστικά αδιέξοδα, τα οποία δεν επιδέχονται μαγικές λύσεις αλλά απαιτούν μακροχρόνιες και καλά σχεδιασμένες παρεμβάσεις, εμφανίζονται κάποιες ιδέες για αστυνομικού τύπου μέτρα ελέγχου και επιτήρησης στα σχολεία (σεκιούριτι, χρήση καμερών). Τέτοιου τύπου λύσεις, όμως, είναι επικίνδυνες και ατελέσφορες. Αφενός μπορεί να προκαλέσουν τη γενικευμένη οργή της ελληνικής νεολαίας, η οποία έχει πικρές αναμνήσεις από την ωμή αστυνομική βία (δολοφονία Γρηγορόπουλου). Εκτός αυτού δεν απαντούν στην κρίση αξιών και την απουσία νοήματος στο σχολείο. Η νεολαία κουβαλάει τρομερά αδιέξοδα, τα οποία δεν μπορεί αιωνίως να βιώνει ως προσωπικά προβλήματα. Τότε είναι που, αναζητώντας συλλογική έκφραση, μπορεί να στρέφεται σε αγριότερες και μαζικότερες μορφές βίας εναντίον του ίδιου του σχολικού θεσμού (φθορές, βανδαλισμοί κ.λπ.).

Οι νέοι δεν χρειάζονται εκφοβιστικά μέτρα, αλλά αξίες που να προκύπτουν από την πραγματική σχολική ζωή, πράγμα εξαιρετικά δύσκολο σε εποχή βίαιης ρήξης των κοινωνικών δεσμών. Απαιτείται επομένως μακροχρόνιος και συντονισμένος σχεδιασμός που να αφορά τους μαθητές αλλά και τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς. Οι τελευταίοι χρειάζονται ισχυρά υποστηρικτικά δίκτυα και ιδιαίτερη επιμόρφωση στην πρόληψη φαινομένων βίας στο σχολείο. Πάνω από όλα όμως χρειάζονται κοινωνική αναγνώριση, υπερηφάνεια και συλλογικότητα, στοιχεία απαραίτητα για να διαμορφωθεί μια νέα κοινωνική δυναμική για το καλό όλων: των μαθητών, των εκπαιδευτικών και του ίδιου του σχολείου.

Αλεξάνδρα Κορωναίου,

Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

30/4/2011 ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΙΑ

Κείμενο III**Η ΒΙΑ**

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου ανήκει στη συλλογή «Η αντίσταση των γεγονότων» (2000), βρίσκεται στο βιβλίο Ποιήματα IV (1988– 2002), εκδ. Κέδρος, Αθήνα: 2007.

Προσπαθώ να πω τα πράγματα
με τ' όνομά τους
και κάθε τόσο συναντώ
καινούριες δυσκολίες.
Λόγου χάρη να πω τη βία, βία,
όχι ειρηνευτική επέμβαση
τη βία των πλουσίων και ισχυρών,
ούτε αναπόφευκτες ακρότητες
τη βία των φτωχών και καταπιεσμένων.
Με δυσκολεύουνε οι μεταλλάξεις
αυτού που λέμε αναγκαιότητα της Ιστορίας
οι αντιστροφές στις κινήσεις των πολιτικών
οι αναρίθμητες αναλύσεις των δημοσιολόγων
όμως κυρίως με περιπλέκουν
οι δικές μου ερμηνείες κι ενοχές.
Θα 'θελα πλέον να πω ανοιχτά
ότι έφτασα να απεχθάνομαι
την κάθε, όποιαν και να 'ναι, βία.

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ Α**

Να παρουσιάσετε περιληπτικά τις απόψεις του συγγραφέα στο κείμενο Ι σχετικά με την ευθύνη της κοινωνίας για την έξαρση των βίαιων συμπεριφορών. (60- 70 λέξεις)

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β**Ερώτημα 1^ο**

«Ένα περιβάλλον ασυμπαθές ,δυσάρεστο , ενοχλητικό μπορεί να λειτουργήσει σαν επιταχυντικός συντελεστής , στην εκδήλωση μιας αντικοινωνικής συμπεριφοράς» αναφέρει ο συγγραφέας στο κείμενο Ι; Να ερμηνεύσετε τη σκέψη του σε 70 λέξεις περίπου.

Μονάδες 10

Ερώτημα 2^ο

Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας στο κείμενο Ι με τη χρήση ερωτημάτων στη δεύτερη παράγραφο ως προς την οργάνωση του κειμένου και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη;

Μονάδες 7

Ερώτημα 3^ο

Βασικός στόχος σε ένα άρθρο είναι η πληροφόρηση του δέκτη. Πώς επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος στο κείμενο ΙΙ ; Να απαντήσετε με κριτήριο τον τρόπο πειθούς που κυριαρχεί και μία γλωσσική επιλογή της αρθρογράφου που να ανταποκρίνεται στο συγκεκριμένο κειμενικό είδος. Να τεκμηριώσετε δίνοντας χωρία από το κείμενο. Θεωρείτε επιτυχές το επικοινωνιακό τους αποτέλεσμα ;

Μονάδες 10

Ερώτημα 4^ο

Να εξηγήσετε το νόημα αλλά και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα των μεταφορών:

« μαστίγια διαφήμισης»

«Η νεολαία κουβαλάει τρομερά αδιέξοδα»

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ Γ

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο ΙΙΙ τη δυσκολία του ποιητικού υποκειμένου «να πει τα πράγματα με το όνομά τους». Να στηρίξεις την ερμηνεία σου σε τρεις κειμενικούς δείκτες. Ποιες σκέψεις σου δημιουργεί η ανάγνωση του ποιήματος σχετικά με την υπέρβαση αυτής της δυσκολίας στη δική μας εποχή; Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε συζήτηση στην τάξη σας για την έξαρση της εγκληματικότητας με πρωταγωνιστές συχνά νεαρούς ανθρώπους, συμμαθητές σας αμφισβητούν την άποψη της Αλεξάνδρας Κορωναίου «ότι οι νέοι χρειάζονται αξίες που προκύπτουν από την πραγματική σχολική ζωή» υποστηρίζοντας ότι είναι απόψεις ρομαντικές και μη ρεαλιστικές.

Αξιοποιώντας δημιουργικά τα κείμενα αναφοράς (Ι και ΙΙ) να επιχειρήσετε να αντικρούσετε αυτές τις απόψεις δίνοντας έμφαση στην προσφορά της Παιδείας στην αποτροπή παραβατικών συμπεριφορών από τους νέους και να προτείνετε συγκεκριμένες λειτουργίες και δράσεις του σχολείου που μπορούν να συμβάλλουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος . (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

Ο συγγραφέας θεωρεί ότι ο αστικός τρόπος ζωής ασκεί ψυχολογική πίεση στο άτομο και ενισχύει τις αντικοινωνικές δράσεις. Ωστόσο, υποστηρίζει ότι η κύρια αιτία εντοπίζεται στην υπερκαταναλωτική νοοτροπία, που καλλιεργείται από τα μέσα ενημέρωσης. Το άτομο χειραγωγείται και επιδιώκει τον υλικό πλούτο, γιατί χωρίς αυτόν νιώθει περιθωριοποιημένος. Η ευτυχία πλέον ταυτίζεται με τη δυνατότητα κατανάλωσης και η προσέγγισή της μπορεί να οδηγήσει και σε βίαιες πράξεις.

ΘΕΜΑ Β

Ερώτημα 1^ο

Οι σύγχρονες συνθήκες διαβίωσης ευνοούν τη βιαιότητα. Σε ένα περιβάλλον με γρήγορους ρυθμούς ζωής, άγχος και ανωνυμία είναι αναμενόμενο ότι ευνοείται η αποξένωση των ανθρώπων. Παράλληλα, ο συνωστισμός και η απομάκρυνση από τη φύση φθείρουν ψυχικά τον άνθρωπο. Αυτή η φορτική πίεση τον οδηγεί σε ανεξέλεγκτες και συχνά βίαιες αντιδράσεις. Ο άνθρωπος φαίνεται ότι χάνει τον έλεγχο των πράξεων του, αφού αμβλύνονται οι αναστολές του μέσα στην πολύβουη και ίσως «εχθρική» πόλη.

Ερώτημα 2^ο

Τα ερωτήματα λειτουργούν συνεκτικά, αφού βοηθούν να υπάρχει λογική ακολουθία μεταξύ της πρώτης και δεύτερης παραγράφου. Ταυτόχρονα, δίνουν έμφαση και ζωντάνια στον λόγο, εξασφαλίζοντας υφολογική ποικιλία. Ο συντάκτης προσπαθεί να άρει τη μονοτονία, να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη αλλά και να τον υποκινήσει να προβληματιστεί για τα αίτια που οδηγούν τον άνθρωπο σε βίαιες συμπεριφορές. Δίνεται μάλιστα η αίσθηση διαλόγου με τον αναγνώστη που δημιουργεί κλίμα αμεσότητας.

Ερώτημα 3^ο

Το κείμενο Β αποτελεί άρθρο. Γι' αυτό η συντάκτρια πείθει τον δέκτη επικαλούμενη κυρίως τη λογική του. Χρησιμοποιεί ως τεκμήρια παραδείγματα: «εμφανίζονται κάποιες ιδέες για αστυνομικού τύπου μέτρα ελέγχου και επιτήρησης στα σχολεία (σεκιούριτι, χρήση καμερών)», «στρέφεται σε αγριότερες και μαζικότερες μορφές βίας εναντίον του ίδιου του σχολικού θεσμού (φθορές, βανδαλισμοί κ.λπ.)», «(δολοφονία Γρηγορόπουλου)». Παράλληλα, αναπτύσσει επιχειρήματα για να υποστηρίξει ότι τα αστυνομικά μέτρα δεν οδηγούν πουθενά: «Τέτοιου τύπου λύσεις, όμως, είναι επικίνδυνες και ατελέσφορες. Αφενός μπορεί ... βιώνει ως προσωπικά προβλήματα».

Ταυτόχρονα η αρθρογράφος επιλέγει σε πολλά σημεία του κειμένου την οριστική έγκλιση («εργάζονται/ επιδέχονται/ χρειάζονται») προκειμένου να προσδώσει βέβαιο χαρακτήρα στους ισχυρισμούς της.

Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα είναι επιτυχημένο. Μέσα από τα παραδείγματα και τα επιχειρήματα σε μια γλώσσα απλή και κατανοητή η αρθρογράφος ωθεί σε κριτικό στοχασμό τον αναγνώστη για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν ώστε να επιτευχθεί η πρόληψη της νεανικής βίας.

Ερώτημα 4^ο

Μαστίγια της διαφήμισης = η μεταφορά αισθητοποιεί τη δύναμη της διαφημιστικής προπαγάνδας, η οποία καταφέρνει να περάσει το μήνυμά της στον δέκτη. Ο λόγος αποκτά αμεσότητα και το ύφος γίνεται πιο παραστατικό, γεγονός που βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει το νόημα του κειμένου.

Η νεολαία κουβαλάει τρομερά αδιέξοδα = η μεταφορά δίνει έμφαση στα προβλήματα που βιώνουν οι νέοι, τις ανασφάλειες και τα άγχη τους. Η επιλογή της λέξης «κουβαλάει» αισθητοποιεί την εσωτερική ένταση των νέων προσδίδοντας στον λόγο παραστατικότητα.

ΘΕΜΑ Γ

Βασικοί άξονες ανάλυσης:

- Το ποιητικό υποκείμενο δυσκολεύεται να εκφράσει με αντικειμενικότητα την άποψή του για το τι συμβαίνει γύρω του.
- Υπάρχει μια τάση εξωραϊσμού της σκληρής πραγματικότητας, αφού κάποιιοι χαρακτηρίζουν την αποκάλυπτη βία ως ειρηνευτική παρέμβαση ανθρώπων με πολιτική και οικονομική δύναμη.
- Το ποιητικό υποκείμενο προσπαθεί να διαφοροποιηθεί και να πει την αλήθεια με καθαρότητα και ειλικρίνεια, χωρίς παραμέτρους.
- Οι πολιτικοί και οι δημοσιολόγοι αλλάζουν τα λόγια τους καταφεύγοντας σε διγλωσσία.
- Το ποιητικό υποκείμενο αισθάνεται σύγχυση και ενοχές που δεν μπορεί να καταδικάσει ανοιχτά τη βία, από όπου κι αν προέρχεται.
- Βιώνει ψυχική πίεση και επιθυμεί να έρθει η εποχή που θα μιλούν όλοι με αυθεντικότητα.

Κειμενικοί δείκτες :

- χρήση ενεστώτα, «συναντώ/ δυσκολεύουνε/ περιπλέκουν» : αποτυπώνεται η διαχρονικότητα του μηνύματος
- χρήση α' προσώπου, « προσπαθώ.../απεχθάνομαι...» : εξασφαλίζεται εξομολογητικός τόνος και φανερώνεται η διάθεση διαφοροποίησης από τη γλώσσα των πολιτικών
- μεταφορική γλώσσα, « με περιπλέκουν ... ενοχές» , « να πω ανοιχτά»: αισθητοποιείται το ψυχικό αδιέξοδο του ποιητικού υποκειμένου και η συναισθηματική του φόρτιση

Προσωπικές σκέψεις:

Η δυσκολία που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο παρατηρείται και στην εποχή μας. Πολλές φορές, η άγνοια, ο φόβος και η ιδιοτέλεια νοθεύουν τις αξιολογικές κρίσεις. Ωστόσο, η βία ως στάση ζωής είναι καταδικαστέα. Σήμερα, προοιωνίζονται θετικές κοινωνικές εξελίξεις, κατά τις οποίες η βία, όποια μορφή κι αν έχει, θα καταγγέλλεται.

ΘΕΜΑ Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο : ομιλία

Φίλες και φίλοι,

Πρόσφατα γίναμε μάρτυρες πολλαπλών βίαιων επεισοδίων στο κέντρο της πρωτεύουσας με πρωταγωνιστές νεαρούς ανθρώπους. Το γεγονός αυτό αποτελεί την αφορμή της σημερινής μου παρέμβασης στη συζήτηση που διεξάγουμε. Θεωρώ ότι ο τρόπος που οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν την παραβατικότητα είναι ημιτελής, αφού δεν εστιάζουν στην πρόληψή της. Γι' αυτό θέλω μέσα από τη δική μου οπτική γωνία να παρουσιάσω την ενεργητική επίδραση της παιδείας στην κοινωνικοποίηση του νέου και στην απελευθέρωση της ψυχής του από τη βαναυσότητα.

- ✓ Αρχικά θα αναφερθώ στον σημαντικό και καταλυτικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει το σχολείο στη διάπλαση της προσωπικότητας του νέου, καθώς βιώνει :
 - ανασφάλειες
 - εσωτερικά αδιέξοδα και συναισθηματικές εντάσεις
- το σχολείο έχει τη δύναμη να δώσει απαντήσεις καλλιεργώντας : κριτικό πνεύμα → ο νέος απαλλάσσεται από τον παρωπιδικό τρόπο σκέψης, ο οποίος υποκινεί εγωιστικές συμπεριφορές, μισαλλοδοξία και φανατισμό
- το σχολείο έχει τη δύναμη να μεταλαμπαδεύει ηθικές αξίες :
 - τον σεβασμό στον συνάνθρωπο
 - το μέτρο
 - την αλληλεγγύη

Έτσι, ο νέος μαθαίνει να συνεργάζεται και να αναλαμβάνει τις ευθύνες του τηρώντας τις αρχές της αξιοκρατίας και της ισότητας, απορρίπτοντας βίαιες μεθόδους για την επίλυση προβλημάτων.

- ✓ Πέρα όμως από θεωρητικές, ίσως προτάσεις είναι σημαντικό να αναφερθώ σε συγκεκριμένες λειτουργίες και δράσεις του σχολείου που μπορούν να συμβάλλουν στον περιορισμό αντικοινωνικών συμπεριφορών των νέων. Αυτό θα συμβεί όταν το σχολείο αποκτήσει μαθητοκεντρική διάσταση δίνοντας έμφαση στην ανθρωπιστική παιδεία και στη δημοκρατική διαπαιδαγώγηση. Αυτός ο προσανατολισμός θα βοηθήσει τον νέο να ανατοποθετηθεί στη ζωή του και να κατανοήσει ότι πρέπει να στραφεί στον πνευματικό πλούτο και όχι σε ένα ρηχό τρόπο ζωής και σκέψης που προωθούν σε σύγχρονες υπερκαταναλωτικές κοινωνίες.
- Ειδικότερα, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των παιδιών και ενθάρρυνση μέσω της επιβράβευσης των θετικών συμπεριφορών τους.
- Παρακίνηση για ανάληψη πρωτοβουλιών : εθελοντισμός, γόνιμη αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου

- ✓ Οι νέοι δεν χρειάζονται εκφοβιστικά μέτρα και αυστηρές ποινές. Απαιτείται μακρόπνοος σχεδιασμός :
- συχνή επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτικών για θέματα σχετικά με την κοινωνία παιδιών
- υπεύθυνη και διακριτική αντιμετώπιση περιστατικών βίας στο σχολείο με τρόπο που θα προστατεύει τους νέους και θα αποκλείει τον στιγματισμό τους. Γι' αυτό είναι απαραίτητη και η επιμόρφωση των διδασκόντων και η στελέχωση των σχολείων με ψυχολόγους, οι οποίοι θα μπορούν να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια στην διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς
- στήριξη παιδιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, όπως ενισχυτικά μαθήματα και προγράμματα ένταξης προσφυγόπουλων
- εξυγίανση θεσμού μαθητικών κοινοτήτων : ο νέος προβληματίζεται σε ζητήματα κοινωνικά

Φτάνοντας, λοιπόν, στο τέλος αυτής της σύντομης εισήγησής μου μου ελπίζω να ανέδειξα τις βασικές πτυχές του θέματος. Η βία είναι ένδειξη βαρβαρότητας και δεν αρμόζει σε κανένα λογικό ον. Γι' αυτό χρειάζεται όλοι μας να συμβάλλουμε στον περιορισμό της.

Σας ευχαριστώ

(Το παραπάνω υλικό αποτελεί ενδεικτική παρουσίαση της απάντησης)

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο Ι

Δεν υπάρχει ανάπτυξη χωρίς ανθρώπινα δικαιώματα.

Το κείμενο αποτελεί άρθρο της Ναβί Πιλάι που διετέλεσε Υπατη αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και δημοσιεύτηκε στην εφ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ στις 13- 05- 2011 (διασκευή).

Παρά τις τεχνολογικές επαναστάσεις των τελευταίων τριάντα ετών, τα προβλήματα στον κόσμο δεν εξέλπιναν. Το αντίθετο: η αύξηση της φτώχειας, η έλλειψη τροφίμων, οι οικονομικές κρίσεις και οι ένοπλες συγκρούσεις εξακολουθούν να μαστιάζουν πολλές περιοχές του πλανήτη, και ιδιαίτερα αυτούς που ζουν στις 48 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου. Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του ΟΗΕ για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη, ο αριθμός των υποσιτιζόμενων ανθρώπων στον κόσμο αυξήθηκε από 850 εκατομμύρια το 1980 σε ένα δισεκατομμύριο το 2011. Τα στοιχεία αυτά είναι πραγματικά απογοητευτικά.

Κατ' αρχάς, όταν κάποιος μιλάει για ανάπτυξη, χρησιμοποιεί τη γλώσσα των οικονομολόγων και την ταυτίζει με την άνοδο των οικονομικών δεικτών. Ωστόσο, οι στρατηγικές ανάπτυξης που εστιάζουν μόνο στην οικονομική μεγέθυνση δημιουργούν περισσότερη φτώχεια, ανισότητα, υποσιτισμό, ανεργία, και περισσότερες απειλές, όπως η υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Με αυτόν τον τρόπο οι ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, δηλαδή οι φτωχοί, οι μειονότητες, οι αυτόχθονες, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και τα άτομα με αναπηρία μένουν στο περιθώριο των κοινωνιών τους και της παγκόσμιας κοινότητας.

Με δεδομένο ότι και η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί δικαίωμα, ας σκεφτούμε για λίγο ποιος οφείλει να είναι ο κύριος στόχος της: η ανάπτυξη πρέπει να σημαίνει πρόσβαση σε ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή, για μια ζωή με αξιοπρέπεια και ελευθερία, χωρίς φτώχεια και φόβο. Έφτασε η στιγμή τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο άνθρωπος να βρεθούν στην καρδιά της συζήτησης για την ανάπτυξη στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, εφόσον οι χώρες αυτές περνούν από μια περίοδο δυσκολιών σε μια εποχή ελπίδας, καθώς θεωρείται ότι θα αποτελέσουν το επόμενο κύμα των οικονομιών της παγκοσμιοποίησης. Επιπλέον, οι χώρες αυτές είναι συχνά ευλογημένες με πλούσια κοιτάσματα φυσικών πόρων και ανεκμετάλλευτο ανθρώπινο δυναμικό. Η προσέγγιση της ανάπτυξης με βάση τα δικαιώματα θα εκθρέψει την ελπίδα.

Κατόπιν τούτων, το μήνυμά μου προς τη Διάσκεψη για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες είναι ξεκάθαρο: τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να βρίσκονται στο κέντρο της αναπτυξιακής

πολιτικής, στην καρδιά της παγκόσμιας συνεργασίας και να καθοδηγούν την παγκόσμια στρατηγική για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Άλλωστε, η οικονομική μεγέθυνση μαζί με την προστασία του δικαιώματος στην ανάπτυξη θα συμβάλουν στην πραγμάτωση του οράματος του Χάρτη του ΟΗΕ για έναν κόσμο με μεγαλύτερη ελευθερία, έναν κόσμο που θα στηρίζεται στην ειρήνη, στην ανάπτυξη και στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Κείμενο II

Πηγή: ΑΦΙΣΑ ΟΗΕ

Κείμενο III**Μαχμούντ Νταρουΐς, Να σκέφτεσαι τους άλλους**

Ο Μαχμούντ Νταρουΐς θεωρείται ο εθνικός ποιητής των Παλαιστινίων και ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές που έγραψαν στην αραβική γλώσσα.

Καθώς ετοιμάζεις το πρωινό σου, να σκέφτεσαι τους άλλους.

Μην ξεχνάς να ταΐζεις τα περιστέρια.

Όταν πολέμους ξεκινάς, να σκέφτεσαι τους άλλους.

Μην ξεχνάς όσους λαχταρούν την ειρήνη.

Όταν πληρώνεις το νερό, να σκέφτεσαι τους άλλους.

Εκείνους που μόνο τα σύννεφα έχουν να τους θηλάσουν.

Όταν γυρνάς στο σπιτικό σου, να σκέφτεσαι τους άλλους.

Μην ξεχνάς όσους ζουν σε αντίσκηνα.

Όταν τ' αστέρια μετράς πριν κοιμηθείς, να σκέφτεσαι τους άλλους.

Εκείνους που δεν έχουνε πού να πλαγιάσουν.

Όταν ελεύθερα μιλάς, να σκέφτεσαι τους άλλους.

Εκείνους που δεν τους αφήνουν να μιλήσουν.

Και καθώς σκέφτεσαι εκείνους, τους άλλους,

Στον εαυτό σου γύρισε και πες:

«Αχ και να ήμουν ένα κερί στο σκοτάδι».

.....

Ποίημα από την έκδοση «Μαχμούντ Νταρουΐς... να σκέφτεσαι τους άλλους – 12 ποιήματα του Παλαιστίνιου ποιητή»

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ Α**

Να αποδώσετε συνοπτικά το κείμενο Ι σε 70 περίπου λέξεις .

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1 Να χαρακτηρίσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το Κείμενο Ι και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου, καταγράφοντας στο απαντητικό φύλλο το κατάλληλο χωρίο του κειμένου:

1. Η εξέλιξη της τεχνολογίας τα τελευταία 30 χρόνια περιόρισε τη διασπορά των κοινωνικών προβλημάτων στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
2. Το πρόβλημα της πείνας, αν και δεν εξέλιπε, ωστόσο περιορίστηκε σε κάποιο βαθμό κατά την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα.
3. Όσο η ανάπτυξη περιορίζεται μόνο στον οικονομικό τομέα, οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες κινδυνεύουν ολοένα και περισσότερο να περιθωριοποιηθούν.
4. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διαθέτουν σήμερα τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης λόγω των ανεκμετάλλευστων φυσικών πόρων και του αναξιοποίητου ανθρώπινου δυναμικού.
5. Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να συμβάλλουν στην αναπτυξιακή πολιτική και στην υλοποίηση του οράματος του Χάρτη του ΟΗΕ για τον κόσμο.

Μονάδες 10

B2. Να περιγράψεις πώς η συγγραφέας αποδεικνύει την παγκόσμια διασπορά των προβλημάτων στην 1η παράγραφο του Κειμένου Ι (μονάδες 4). Τι επιτυγχάνει με την επιλογή της ; (μονάδες 6) Να απαντήσεις σε 60-70 λέξεις, λαμβάνοντας υπόψη και τη θέση της παραγράφου στο κείμενο.

Μονάδες 10

B3. Πώς συνδέεται ο τίτλος στο κείμενο Ι με το περιεχόμενο; Να κρίνετε το επικοινωνιακό του αποτέλεσμα.

Μονάδες 10

B4. Στο κείμενο Ι , στο υπογραμμισμένο χωρίο να βρείτε ένα σημείο στο οποίο το μήνυμα να εκφέρεται με αναγκαιότητα και να μετατρέψετε τον τρόπο εκφοράς του, έτσι ώστε να δηλώνεται βεβαιότητα.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Γ

Ποιος, κατά τη γνώμη σας, είναι ο βασικός προβληματισμός που θέτει το ποίημα (κείμενο III); Ποια είναι η απάντηση του ποιητικού υποκειμένου σε αυτόν τον προβληματισμό; Να απαντήσετε με βάση τρία εκφραστικά μέσα. Ποια είναι η δική σας απάντηση; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Αξιοποιώντας δημιουργικά τα κείμενα αναφοράς, να γράψετε ένα άρθρο για την ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο να προσπαθήσετε να ευαισθητοποιήσετε τους συμμαθητές σας απέναντι σε φαινόμενα έλλειψης ανθρωπιάς και παραβίασης δικαιωμάτων στην εποχή μας και να εξηγήσετε την αναγκαιότητα παροχής ανθρωπιστικής παιδείας στους νέους.(350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο Ι

Οι άνθρωποι του πνεύματος

Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα, ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας, πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο «διανοούμενος».

Συνήθως προϋποθέτουμε ότι ένας διανοούμενος πρέπει να είναι ένας άνθρωπος μορφωμένος. Όμως κάθε μορφωμένος δεν είναι και διανοούμενος. Από τον διανοούμενο δεν περιμένει κανείς απλώς να έχει πλούσιες γνώσεις, να είναι καλλιεργημένος ή να κατέχει μια ειδικότητα. Γιατί ο διανοούμενος είναι, όπως δηλώνει και η λέξη, ένας άνθρωπος, που διανοείται κι αυτό σημαίνει, ότι είναι ένας άνθρωπος, που δεν δέχεται τα πράγματα, όπως του προσφέρονται, αλλά τα περνά μέσ' από τη δοκιμασία της δικής του διάνοιας – είναι με άλλα λόγια ένα πνεύμα κριτικό όχι μόνο σε ό,τι αφορά τους άλλους αλλά και σ' ό,τι αφορά τον εαυτό του.

Η κριτική στάση του διανοούμενου τον συνδέει με την διαμαρτυρία. Επειδή ασκώντας κριτική δεν συμβιβάζεται με τα καθιερωμένα, ο διανοούμενος επαναστατεί και διαμαρτύρεται. Το καθιερωμένο σε όλους τους τομείς μοιάζει να είναι ένα σύστημα προσαρμογής δοσμένο από πριν, που λειτουργεί σαν ένας μηχανισμός. Ο διανοούμενος στη δεδομένη περίπτωση αντιπροσωπεύει το πρόσωπο, που αντιστέκεται στον μηχανισμό των θεσμών. Η διαμαρτυρία του είναι μια στάση αρνήσεως, όμως αποτελεί προϋπόθεση για μια θετική αντιμετώπιση, γιατί αίρει την παθητική αδιαφορία, με την οποία οι μάζες δέχονται τα πράγματα.

Η κριτική στάση εξ άλλου προβαίνει μέσ' από μια *απόσταση*. Σε μια εποχή σαν τη δική μας, που ο άνθρωπος δεν έχει σχεδόν άλλη εκλογή παρά μόνον ανάμεσα στο πνεύμα της συλλογικής συμπεριφοράς ή της απομόνωσης, το να πάρει κανείς απόσταση από τα πράγματα είναι δύσκολο: γιατί απόσταση αφ' ενός σημαίνει διάσταση προς την παθητική προσαρμογή, αφ' ετέρου όμως δεν σημαίνει και ρήξη με την πραγματικότητα.

Ο διανοούμενος έχει την δύναμη να αποσπάται από τα πράγματα – τις πολιτικές θέσεις, τις καλλιτεχνικές τεχνοτροπίες, τα αξιώματα της συμβατικής ηθικής, τους κοινωνικούς θεσμούς και τα λογής συνθήματα - όχι για να μείνει έξω από την πρακτική ζωή αλλά για να αναμετρηθεί μαζί της.

Η θέση του διανοούμενου μοιάζει κατά πολύ μ' εκείνη του Σωκράτη. Ξεχωρίζοντας από τους πολλούς δεν είναι ένας επαΐων*, δεν είναι ο ειδικός μιας τέχνης, αλλά αυτός, που ανοίγεται προς το όλον κινδυνεύοντας όμως να χαθεί μέσα στην αοριστία. Για να μη χαθεί μέσα στην αοριστία – την ανεύθυνη θεωρητικολογία – ο διανοούμενος σήμερα χρειάζεται πάνω απ' όλα μια *υπέυθυνη περισυλλογή*. Ο διασκορπισμός της εποχής μας δεν εμφανίζεται μόνο μέσα στην αύξουσα εξειδίκευση, αλλά και μέσα στην καταναλωτική συνείδηση του σημερινού ανθρώπου στη σχέση του με τα αγαθά, που του προσφέρονται στον τομέα της διαβίωσης ή της ψυχαγωγίας.

(Κώστα Π. Μιχαηλίδη, Οικείωση και Αλλοτρίωση, διασκευή)

* *επαΐων*. αυτός που αισθάνεται, καταλαβαίνει, ξέρει

Κείμενο II

Και πάλι για τη σιωπή των διανοουμένων...

Η συμφωνία για το ποιοι είναι οι διανοούμενοι, άρα και πόσοι είναι, δεν ήταν ποτέ εύκολη. Θα ήταν πάντως άστοχο και υπερβολικό αν λέγαμε πως είναι διανοητές όλοι μα όλοι οι γραφιάδες, όλοι οι λογοτέχνες, όλοι οι εικαστικοί, οι μουσικοσυνθέτες, οι άνθρωποι του θεάτρου και του κινηματογράφου, των τεχνών εν γένει, και μαζί τους όλοι οι πανεπιστημιακοί και οι Αθάνατοι της Ακαδημίας. Τόσο υπερβολικό και άστοχο όσο και το να πιστεύουμε ότι όλοι οι διανοούμενοι είναι οπαδοί της ίδιας (πολιτικής ή ιδεολογικής) θρησκείας, έχουν την ίδια γνώμη για τα πράγματα, την ίδια αντίληψη για τον κόσμο. Ποτέ δεν ίσχυσε κάτι τέτοιο. Και ποτέ δεν θα ισχύσει. Ευτυχώς. Γιατί το πνεύμα λιμνάζει δίχως σύγκρουση. Και οι διανοούμενοι που έχουν να επιδείξουν μόνο ακράδαντες σιγουριές και δεν χαλαλίζουν ούτε μία λέξη στην αυτοκριτική και την αμφισβήτηση των δογμάτων τους, καθώς και όσοι κατανατούν κόλακες της κάθε εξουσίας και υπηρέτες της, παύουν απλώς να αξίζουν τον τίτλο του διανοούμενου, όσο χαλαρά κι αν τον ορίσουμε.

Δύσκολη όμως φαίνεται πως είναι και η συμφωνία ως προς το αν όντως σιωπούν οι διανοούμενοι (από δειλία, ιδιοτέλεια ή αδιαφορία για τα κοινά) ή όχι. Προσωπική μου γνώμη, που την έχω διατυπώσει και από δω, είναι πως όχι μόνο δεν σιωπούν, αλλά, χάρη και στη διεύρυνση της επικράτειας των Μέσων και την εμφάνιση νέων τρόπων ανακοίνωσης και μετάδοσης της γνώμης (το Ιντερνετ, που διαθέτει στον καθέναν όσα «μετερίζια» ορέγεται, επώνυμα ή ψευδώνυμα), μάλλον για πολυλογία θα μπορούσαμε να μιλήσουμε παρά για σιωπή.

Μιλάνε λοιπόν οι διανοούμενοι, όσοι τέλος πάντων ορίζονται και αναγνωρίζονται από το κοινό σαν διανοούμενοι. Μιλάνε, αλλά επειδή, όπως είναι λογικό, όσα λένε δεν συμφωνούν ούτε μεταξύ τους ούτε βέβαια με όσα έχουμε εμείς στην κεφαλή μας, με όσα δηλαδή θα θέλαμε να πούνε ώστε να τους χειροκροτήσουμε, επιμένουμε να ισχυριζόμαστε ότι κωφεύουν και δεν απαντούν, ότι ναρκισσεύονται και δεν μετέχουν, ότι αδρανούν και δεν παρεμβαίνουν. Αλλά η συμμετοχή τους, για να έχει νόημα, πρέπει να γίνεται με τους δικούς τους όρους και όχι με τους δικούς μας. Να λένε δηλαδή ό,τι έχουν να πουν, όσο ενοχλητικό κι αν είναι για τα κλισέ μας. Και να κρίνονται για ό,τι λένε, με κριτήριο δηλαδή το αν τα λεγόμενά τους έχουν συνοχή και καθαρότητα, θάρρος και μέτρο, ευθύτητα και ειλικρίνεια, και όχι με κριτήριο το πόσο συμφωνούν με όσα θα θέλαμε εμείς να τους υπαγορεύσουμε, σαν αθέατοι υποβολείς.

Π.Μπουκάλας, εφημ. Η Καθημερινή

Κείμενο III**Πνευματικό εμβατήριο**

Το ποίημα είναι γραμμένο το 1945, τότε που η χώρα μας μόλις είχε βγει από τη δοκιμασία του πολέμου και της κατοχής. Ο λόγος του ποιητή, έκφραση της μεγάλης έγνοιας του για τη μοίρα του τόπου και του λαού, αποτελεί σάλπισμα αγωνιστικό για την ανόρθωση της Ελλάδας.

«Ομπρός· βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω απ' την Ελλάδα·

ομπρός, βοηθάτε να σηκώσουμε τον ήλιο πάνω από τον κόσμο!

Τι, ιδέτε εκόλλησεν η ρόδα του βαθιά στη λάσπη,

κι α, ιδέτε, χώθηκε τ' αξόνι του βαθιά μες στο αίμα!

Ομπρός, παιδιά, και δε βολεί μονάχος του ν' ανέβει ο ήλιος·

σπρώχτε με γόνα και με στήθος, να τον βγάλουμε απ' το γαίμα.

Δέστε, ακουμπάμε απάνω του ομοαίματοι αδερφοί του!

Ομπρός, αδέρφια, και μας έζωσε με τη φωτιά του

ομπρός, ομπρός, κι η φλόγα του μας τύλιξε, αδερφοί μου!

Ομπρός, οι δημιουργοί!... Την αχθοφόρα ορμή Σας

στυλώστε με κεφάλια και με πόδια, μη βουλιάξει ο ήλιος!

Βοηθάτε με κι εμένανε, αδερφοί, να μη βουλιάξω αντάμα...

Τι πια είν' απάνω μου και μέσα μου και γύρα,

τι πια γυρίζω σ' έναν άγιον ίλιγγο μαζί του!...

Χίλια καπούλια ταύροι τού κρατάν τη βάση·

δικέφαλος αϊτός, κι απάνω μου τινάζει

τις φτερούγες του και βογγάει ο σάλαγός του

στην κεφαλή μου πλάι και μέσα στην ψυχή μου,

και το μακρά και το σιμά για με πια είν' ένα!...

Πρωτάκουστες, βαριές με ζώνουν Αρμονίες! Ομπρός, συντρόφοι,

βοηθάτε να σκωθεί, να γίνει ο ήλιος Πνέμα!

αχθοφόρος: αυτός που «φέρει άχθος», που κουβαλάει φορτίο.

Άγγελος Σικελιανός

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ Α**

Να γράψετε την περίληψη του κειμένου Ι και να την παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας. (60-70 λέξεις)

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Ποια είναι η άποψη του Π. Μπουκάλα για τη σιωπή των διανοούμενων; (50 λέξεις)

Μονάδες 15

B2. Στο κείμενο Ι οι δυο τελευταίες παράγραφοι είναι δυνατόν να γραφτούν ως ενιαία παράγραφος. Να αναφέρετε στοιχεία του κειμένου που επιτρέπουν αυτή τη λύση.

Μονάδες 5

B3. α. Στο κείμενο ΙΙ να εντοπίσετε δύο (2) σημεία στα οποία ο συγγραφέας χρησιμοποιεί παράδειγμα (μονάδες 2) και να εξηγήσετε τον ρόλο του κάθε παραδείγματος μέσα στο κείμενο (μονάδες 4).

Μονάδες 6

B3. β. Βασικό στοιχείο του δημοσιογραφικού λόγου είναι η αναφορική λειτουργία της γλώσσας. Να γράψετε τρία παραδείγματα από το κείμενο ΙΙ.

Μονάδες 9

ΘΕΜΑ Γ

Αξιοποιώντας συγκεκριμένα χωρία του κειμένου ΙΙΙ να δηλώσετε σε ποιους απευθύνεται ο ποιητής και τι ζητά από αυτούς; (150 – 200 λέξεις) Θεωρείτε επίκαιρο το μήνυμα του ποιητή;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Υποθέστε πως είστε εκπρόσωπος του σχολείου σας και λαμβάνετε μέρος σ' ένα πανελλήνιο συνέδριο νεολαίας. Στην ομιλία σας, (350-400 λέξεις) να παρουσιάσετε την ευθύνη που εσείς θεωρείτε ότι επωμίζεται ο διανοούμενος απέναντι στη νέα γενιά, σε μια εποχή πολυεπίπεδης κρίσης όπως είναι η σημερινή.

Μονάδες 30

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο Ι

Η κατάκτηση της ευτυχίας σε 7 απλά μαθήματα

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα iefimerida.gr στις 06 - 06 - 2022 και αποτελεί μέρος της συνέντευξης του διάσημου ακαδημαϊκού στο Harvard TalBen-Shahar, στον Σ. Σκολούδη. (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης).

Κύριε TalBen-Shahar, αν είχαμε μόνο πέντε λεπτά μαζί και σας ρωτούσα «πώς μπορώ να είμαι ευτυχισμένος», τι θα μου απαντούσατε;

Εδώ είναι επτά μαθήματα που συγκέντρωσα και είναι σημαντικά για την ευτυχία:

Μάθημα 1: Δώστε στον εαυτό σας την «άδεια» να είναι άνθρωπος. Όταν δεχόμαστε συναισθήματα -όπως ο φόβος, ο φθόνος, η λύπη ή το άγχος- ως κάτι το φυσιολογικό, είναι πιο πιθανό να ξεπεράσουμε αυτές τις καταστάσεις. Η απόρριψη των συναισθημάτων μας, είτε είναι ευχάριστα είτε επώδυνα, οδηγεί σε απογοήτευση και δυστυχία. Έχουμε μια κουλτούρα που έχει εμμονή με την ευχαρίστηση και πιστεύουμε ότι το βασικό στοιχείο μιας αξιόλογης ζωής είναι η απουσία δυσφορίας.

Μάλιστα, όταν νιώθουμε πόνο, τότε θεωρούμε ότι κάτι πρέπει να πηγαίνει στραβά με εμάς. Στην πραγματικότητα, κάτι δεν πάει καλά με εμάς αν δεν νιώθουμε λύπη ή άγχος μερικές φορές, που είναι ανθρώπινα συναισθήματα. Το παράδοξο είναι ότι όταν αποδεχόμαστε τα συναισθήματά μας - όταν δίνουμε στον εαυτό μας την «άδεια» να είμαστε άνθρωποι και βιώνουμε οδυνηρά συναισθήματα- είναι πιο πιθανό να ανοιχτούμε σε ευχάριστα συναισθήματα.

Μάθημα 2: Η ευτυχία βρίσκεται στο σημείο τομής μεταξύ της ευχαρίστησης και του νοήματος. Είτε στη δουλειά είτε στο σπίτι, ο στόχος είναι να συμμετέχετε σε δραστηριότητες που είναι προσωπικά σημαντικές και ευχάριστες. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό, φροντίστε να έχετε «ενισχυτές» ευτυχίας, στιγμές δηλαδή σε όλη τη διάρκεια της εβδομάδας που σας προσφέρουν ευχαρίστηση και νόημα. Οι έρευνες δείχνουν ότι μία ή δύο ώρες μιας ουσιαστικής και ευχάριστης εμπειρίας μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα μιας ολόκληρης ημέρας ή ακόμα και μιας ολόκληρης εβδομάδας.

Μάθημα 3: Λάβετε υπόψη ότι η ευτυχία εξαρτάται κυρίως από την κατάσταση του μυαλού μας, όχι από την κατάστασή μας ή την κατάσταση του τραπεζικού μας λογαριασμού. Εκτός από ακραίες

περιστάσεις, το επίπεδο ευημερίας μας καθορίζεται από αυτό στο οποίο εστιάζουμε και από την ερμηνεία μας στα εξωτερικά γεγονότα. Για παράδειγμα, εστιάζουμε στο άδριο μέρος του γεμάτου μέρους του ποτηριού; Θεωρούμε τις αποτυχίες ως καταστροφικές ή τις βλέπουμε ως ευκαιρίες μάθησης;

Μάθημα 4: Απλοποιήστε! Είμαστε, γενικά, πολύ απασχολημένοι, προσπαθώντας να στριμώξουμε όλο και περισσότερες δραστηριότητες σε όλο και λιγότερο χρόνο. Η ποσότητα επηρεάζει την ποιότητα και κάνουμε συμβιβασμούς με την ευτυχία μας προσπαθώντας να κάνουμε πάρα πολλά. Το να ξέρουμε πότε να πούμε «όχι» στους άλλους, συχνά σημαίνει να λέμε «ναι» στον εαυτό μας.

Μάθημα 5: Θυμηθείτε τη σύνδεση μυαλού-σώματος. Αυτό που κάνουμε -ή δεν κάνουμε- με το σώμα μας επηρεάζει το μυαλό μας. Η τακτική άσκηση, ο επαρκής ύπνος και οι υγιεινές διατροφικές συνήθειες οδηγούν σε σωματική και ψυχική υγεία.

Μάθημα 6: Εκφράστε ευγνωμοσύνη, όποτε είναι δυνατόν. Πολύ συχνά θεωρούμε τη ζωή μας δεδομένη. Μάθετε να εκτιμάτε και να απολαμβάνετε τα υπέροχα πράγματα στη ζωή, από τους ανθρώπους μέχρι το φαγητό, από τη φύση μέχρι το χαμόγελο.

Μάθημα 7: Δώστε προτεραιότητα στις σχέσεις. Ο νούμερο ένα προγνωστικός παράγοντας της ευτυχίας είναι ο χρόνος που περνάμε με ανθρώπους που νοιαζόμαστε και που νοιάζονται για εμάς. Η πιο σημαντική πηγή ευτυχίας μπορεί να είναι το άτομο που κάθεται δίπλα σας. Εκτιμήστε τους, απολαύστε τον χρόνο που περνάτε μαζί. Το «κλειδί» είναι να επενδύσουμε στις σχέσεις μας και να αποδεχθούμε το γεγονός ότι ακόμη και οι καλύτερες σχέσεις δεν είναι τέλειες και ότι πάντα θα υπάρχουν σκαμπανεβάσματα.[. . .]

Κείμενο II

Τι είναι το **slowliving**¹ που κατακτά όλο και περισσότερους οπαδούς

Το κείμενο αποτελεί άρθρο της Εύας Κουτουμάνου στην ιστοσελίδα Hellenic daily news NY στη στήλη ευ ζην και δημοσιεύτηκε στις 08 07 2022.

Το Slow living είναι μια νέα τάση ζωής στον αντίποδα της κουλτούρας της υπερκατανάλωσης, της fast fashion, του fast food και γενικά οποιουδήποτε «fast», γρήγορου. Την κουλτούρα της συνεχούς κίνησης και της υπερδραστηριότητας την ξέρουμε, τη βιώνουμε όλοι λίγο πολύ κάθε μέρα. Είναι το τρέξιμο από το πρωί έως το βράδυ για βιοποριστικούς λόγους. Είναι το συνεχές τσεκ στα social media² ή στα ενημερωτικά σάιτ, για να καλυφθεί το σύνδρομο FOMO (Fear Of MissingOut³). Είναι ένα πρόγραμμα που για πολλούς σημαίνει το πρωί γυμναστήριο, μετά δουλειά, τρέξιμο, άγχος, στρες και για να νοιώσουμε ότι «προσέχουμε τον εαυτό μας» ακολουθούμε ευλαβικά μια «υγιεινή διατροφή» ή ότι πιστεύουμε πως είναι υγιεινή διατροφή. Αυτός ο τρόπος ζωής, όμως, δεν είναι εφικτός για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς να αρχίσει να μας φθείρει. Είναι μια αδιανόητη βαβούρα, ένας εξαντλητικός τρόπος ζωής, τον οποίο όλο και περισσότεροι άνθρωποι τείνουν να απαρνηθούν, αφού δεν οδηγεί πουθενά τελικά.

Η εναλλακτική ονομάζεται slow living, είναι ένα κίνημα ευεξίας, μια φιλοσοφία για πιο όμορφη ζωή, ήρεμη. Το slow living δεν είναι σαν την καλοκαιρινή ραστώνη, που ο χρόνος και οι δραστηριότητες παγώνουν κάτω από τον καυτό ήλιο του μεσημεριού. Η «αργή ζωή» δεν είναι τεμπελιά, είναι μια ολιστική αντιμετώπιση της ζωής. Είναι μια συνειδητή επιλογή του να ασχολούμαστε με τα ουσιώδη, να επικεντρωνόμαστε στο εδώ και το τώρα, να ζούμε με τρόπο που μας κάνει καλό και που μπορούμε να διατηρήσουμε μακροπρόθεσμα.

Είναι μαγείρεμα και σπιτικό φαγητό, ζυμωτό ψωμί και κουλουράκια, [...] καθημερινό περπάτημα και σεβασμός στο σώμα, είναι ανακύκλωση και έγνοια για το περιβάλλον, είναι επισκευή παλιών επίπλων και επιλογή ρούχων με ποιότητα που αντέχουν στον χρόνο, είναι συνειδητή κατανάλωση και επαφή με τη φύση, είναι εξασφάλιση στιγμών μέσα στην ημέρα για να νιώσουμε γαλήνη και ηρεμία, να επικοινωνήσουμε με τον ή την σύντροφο μας, την οικογένεια, τους φίλους. Είναι σεβασμός στον εαυτό μας και στον χρόνο μας που είναι πολύτιμο! [...]

1. Αργή ζωή
2. Κοινωνικά δίκτυα
3. Φόβος μην παραλείψεις κάτι

Κείμενο III**[Χαμογέλα ρε . . . τί σου ζητάνε;]**

Απόσπασμα από το βιβλίο του Χρόνη Μίσσιου «Χαμογέλα ρε . . . τί σου ζητάνε», εκδόσεις Γράμματα 1988.

«Έτσι, μ' αυτήν την παλιοεφεύρεση που τη λένε ρολόι, σπρώχνουμε τις ώρες και τις μέρες σα να μας είναι βάρος, και μας είναι βάρος, γιατί δε ζούμε, κατάλαβες; Όλο κοιτάμε το ρολόι, να φύγει κι αυτή η ώρα, να φύγει κι αυτή η μέρα, να έρθει το αύριο, και πάλι φτου κι απ' την αρχή.

Χωρίσαμε τη μέρα σε πτώματα στιγμών, σε σκοτωμένες ώρες που τις θάβουμε μέσα μας, μέσα στις σπηλιές του είναι μας, στις σπηλιές όπου γεννιέται η ελευθερία της επιθυμίας, και τις μπαζώνουμε με όλων των ειδών τα σκουπίδια που μας πασάρουν σαν «αξίες», σαν «ανάγκες», σαν «ηθική», σαν «πολιτισμό». Κάναμε το σώμα μας ένα απέραντο νεκροταφείο δολοφονημένων επιθυμιών και προσδοκιών, αφήνουμε τα πιο σημαντικά τα πιο ουσιαστικά πράγματα, όπως να παίζουμε και να κουβεντιάσουμε με τα παιδιά και τα ζώα, με τα λουλούδια και τα δέντρα, να παίζουμε και να χαρούμε μεταξύ μας, ν' απολαύσουμε τη φύση, τις ομορφιές του ανθρώπινου χεριού και του πνεύματος, να κατέβουμε τρυφερά μέσα μας, να γνωρίσουμε τον εαυτό μας και τον διπλανό μας...

Όλα, όλα, Σαλονικιέ, τ' αφήνουμε γι' αυτό το αύριο που δεν θα έρθει ποτέ... Μόνο όταν ο θάνατος χτυπήσει κάποιο αγαπημένο μας πρόσωπο πονάμε, γιατί συνήθως σκεφτόμαστε πως θέλαμε να του πούμε τόσα σημαντικά πράγματα, όπως πόσο τον αγαπούσαμε, πόσο σημαντικός ήταν για εμάς...»

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ Α**

Να συμπυκνώσετε τις απόψεις του TalBen-Shahar σε 70 περίπου λέξεις.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. α. Για καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις να γράψεις τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**, ανάλογα με το αν νομίζεις ότι η φράση αποδίδει ορθά το νόημα των κειμένων 1 και 2 :

1. Η κυρίαρχη αντίληψη για την ευτυχία εντοπίζεται σήμερα κυρίως στην προσπάθεια επίτευξης ευχαρίστησης. (Κείμενο 1)

2. Οι πλούσιοι άνθρωποι είναι και περισσότερο ευτυχισμένοι. (Κείμενο 1)
3. Η πολυδιάσπαση ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων είναι ένα ορθό πρότυπο ευτυχισμένης ζωής. (Κείμενο 1)
4. Η συνεχής παρακολούθηση κοινωνικών δικτύων οδηγεί σταδιακά σε εξάντληση. (Κείμενο 2)
5. Το slow living αφορά ανθρώπους απαθείς και αδιάφορους για τη δουλειά τους. (Κείμενο 2)

Μονάδες 10

- B2. β.** Να εξηγήσεις με συντομία (40 – 50 λέξεις) τη φράση του Κειμένου 1 «Λάβετε υπόψη ότι η ευτυχία εξαρτάται από την κατάσταση του μυαλού μας»

Μονάδες 10

- B3.** Το Κείμενο 1 ανήκει στο κειμενικό είδος των οδηγιών. Να εντοπίσεις πέντε γλωσσικές επιλογές (μονάδες 5) που να τεκμηριώνουν αυτόν τον χαρακτηρισμό και να εξηγήσεις πως η κάθε μια λειτουργεί εξυπηρετώντας τον στόχο του κειμένου (μονάδες 5).

Μονάδες 10

- B4.** Ποια κοινά σημεία προβληματισμού εντοπίζεις ανάμεσα στα Κείμενα 1 και 2. Να απαντήσεις σε 70 – 80 λέξεις με σχετικές κειμενικές αναφορές (δεν προσμετρώνται στις λέξεις της απάντησης).

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Γ

Ποια κριτική ασκεί ο αφηγητής στον τρόπο που κάποιοι ζουν τη ζωή τους; Να τεκμηριώσεις την άποψη του χρησιμοποιώντας τρεις τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες. Εκτιμάς πως αυτή η κατάσταση αφορά τον σύγχρονο άνθρωπο; Να απαντήσεις σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Σε ένα άρθρο (350 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην προσωπική σου ιστοσελίδα στα μέσα δικτύωσης να αναφερθείς στις πηγές ευτυχίας που εσύ θεωρείς σημαντικές. (Στην απάντησή σας να αξιοποιήσετε τα κείμενα αναφοράς)

Μονάδες 30

Επιλεγμένα θέματα προέρχονται και αντλήθηκαν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)